

menhæng imellem den frie Konkurrence og dette Lovforslag, at dette Lovforslag ikke i mindste Maade kunde siges at have Noget dermed at bestille. Jeg siger: med større Absolutthed, end ønskeligt er; thi jeg vidste næsten ikke, om jeg skulde tro mine egne Øren, naar jeg hørte ham udtale sig saaledes. Er det dog nemlig ikke klart — det staar endog i Motiverne, og i det Stykke er jeg fuldstændig enig med dem, — at netop den frie Konkurrence er det, der har været Marfag til, at vi kunne faae vore Ting billigere, og gjør den saa ikke til Gjengæld, at de Mænd, der arbeide i Kraft af den, maa tage Arbeidet, hvor de kunne faae det, og saa billig de kunne faae det, og at de derfor nødes til at tage Børns Arbeide med, uagtet det er til Skade baade for Børnenes legemlige og sjælelige Øver? Jeg skjønner altsaa ikke rettere, end at paa dette Punkt er der en meget stærk Sammenhæng, og er det ikke den frie Konkurrence, der til en vis Grad har fremkaldt Pengekonfortierne og Spekulationerne i det Gele? Jeg badler det ikke, jeg indrømmer, at det ikke kan være anderledes; men derfor siger jeg: vi maa have det nødvendige Korrektiv. Og jeg spørger: Har Sligt kunnet fremstaa i Laugs-aandens Tid? Er det ikke det, de gamle Laugsmestre vare bange for, at Kapitalen skulde komme til at herske? Jeg siger ikke, at jeg er enig med de gamle Laugsmestre, jeg er af en modsat Opfattelse, jeg tror, at det ikke kan være anderledes, men at det ligger i Tiden, at det maatte komme frem. Men ved de Momenter, jeg har fremdraget, tror jeg at have viist en fuldstændig Sammenhæng imellem den frie Konkurrence og dette Lovforslag. Jeg behøver ikke at minde om, at Manchestermændene, som ere den frie Konkurrences Mænd, have den Opfattelse, at Staten kun skal være Politistat, og at den saa meget som muligt eller vel ganske skal afholde sig fra Opdragelsen og lade det private Arbeide ordne sig selv, som det vil. Er ikke dette Lovforslag en Protest mod dette System. Jeg tror altsaa ikke, at de Ord af mig vare grundløst henkastede, at dette Lovforslag er et Korrektiv til den frie Konkurrence. Jeg har ikke badlet Systemet, jeg sagde det Modsatte, jeg sagde, at Laugsvesenet kan der ikke være Tale om at komme tilbage til. Det ærede Medlem sagde endvidere, at jeg endog saa vilde gaa saa vidt, at jeg vilde have alt Haandværksarbeide inddraget under Lovforslaget; men det har jeg ikke sagt. Jeg har sagt, at jeg billigede det oprindelige Regjeringslovsforslag, videre gif jeg ikke. Dets § 1. gif i Øvrigt, som det ærede Medlem ikke vil være uvidende om, ud paa, at Lovforslaget kun skulde gjælde de Haandværk, hvor flere Arbeidere vare beskæftigede, altsaa ikke ubetinget alt Haandværk. Det ærede Medlem fra Ringsted (Zable) har meget stærkt betonet, at vi stode ved Skilleveien. Naar jeg i Begyndelsen sagde, at vi stode paa et nyt Omraade, saa har

jeg ikke dermed sagt, at jeg i det Stykke er enig med det ærede Medlem fra Ringsted; thi jeg tror ogsaa, at han noget for stærkt pointerede Modsetningen. Jeg tror ikke, at det er saa, at vi hidtil have levet i den individuelle Frihed og nu skulle til at have denne Frihed indskrænket og bettede en helt ny Ve. Nei, jeg tror netop, at det, her hydes os, er at bevare og fortsætte den individuelle Frihed, og naar det ærede Medlem endvidere yttrede, at der udenfor Lyd. Kyster om, at Staten skulde læge alle Brøst og Saar, og at det er den Ve, vi her slaa ind paa, saa siger jeg: Nei, jeg tror tværtimod det Modsatte. Naar man udenfor siger det, saa veed jeg, de Folk have Ret, thi Ingen kan hjælpes, som ikke vil hjælpe sig selv; det er en afgjort Sag; men fordi disse Folk have Ret i deres Hovedpaastand, derfor er det ikke sagt, at de ikke kunne have Ret i nogle mindre Paastande, og i en af disse mindre Paastande, hvori jeg mener, at de have Ret, vil dette Lovforslag komme dem i Møde, og derfor vil det bidrage Sit til, at de usande Paastande neddæmpes.

Zable: Jeg maa maaste ved et ganske simpelt Exempel gjøre det klart overfor det ærede Medlem for Kjøbenhavns 2den Valgfreds (Brix), hvad det er, jeg mener. Lader os sætte, at en Familie sidder med mange Børn og kæmper for ikke at komme under Fattigvesenet — for at tale rent ud, — saa kæmpe de denne Kamp saa godt, som de kunne — vi vide Alle, hvor haard den er at kæmpe — og de søge at faae Brødet, hvor de kunne faae det. Det lykkes dem maaste ved Dygtighed og Snille at arbeide sig frem i Samfundet, og der er endnu det Kjendemerke ved dem, at de ikke have maattet ty til Statens Understøttelse og endnu ere frie Mænd. Naar vi nu gaa hen og ville byde over, hvorledes Forældrene skulle søge at komme ud af det med deres Børn, saa kan det være, — det er dette, jeg siger, at det kan være — at vi hjælpe dem fra Dønen i Hælmen; thi det er muligt, at denne Familie saa ikke længer kan komme ud af det, og Veien, der ligger imellem at tabe sin Frihed, at være selvstændig og komme under Fattigvesenet, Grændsen derimellem er saa uendelig lille. I det Dieblif de have bedet det Offentlige om Noget, have de dermed mistet deres Frihed, og de faae den næsten albrig tilbage.

Brix: Jeg ser ikke, at dette Exempel i mindste Maade oplyser, at der i dette Lovforslag er begyndt paa en ny Ve. Maa jeg foretten tilføie et lille Exempel, nemlig dette, at en Mand har stor Familie og svirer og drikker, medens Konen hjemme og Børnene maa arbeide for ham, og at som Følge deraf Konens Helbred efter saa Mars Forløb er nedbrudt og Børnene døde af Overanstrengelse ved Arbeide i en Alder, hvori de ikke